

ВЪРА и ДЪЛО

Бюлетин на II Каварненска енория на храм „Св. вмчк Георги“

брой 2 (46), година X, април 2024 г.

Раздава се даром

Основан е през м. декември 1940 г.

ТВОРЕНИЕТО В БОЖИЕТО ДОМОСТРОИТЕЛСТВО ЗА СПАСЕНИЕТО НА ЧОВЕКА

„Нужно е да се отнасяме към природата със същото страхопочитание и удивление, с които стоим пред едно класическо произведение на изкуството. За да стигнем обаче до толкова високо равнище на зрялост и порядъчност в поведението си към природата, трябва да намерим време да чуем гласа на творението. А за да се случи това, трябва да застанем пред него в тишина“¹.

Вселенски патриарх Вартоломей (Архондонис)

Красотата на творението и Божията любов към човека
Свещеното Писание започва с действието на Божията любов – толкова силна и голяма – като причина за сътворението на света. Бог създава всичко от любов към човека като Свой образ. Отношението *човек-творение* Бог поставя в самото начало на света, като завинаги остава тази връзка, която днес ние наричаме „екология“ или екологично отношение към природата. Това отношение винаги е имало есхатологичен характер – то влияе както върху продължителността на земния живот на човека, така и върху неговото спасение и живот в есхатона. Защото светът, природата, животинското многообразие, съществуват не само в „услуга“ на самия човек, но и като пространство за срещи и общуване с Твореца. Красотата на света е онова, което може да отбърне човека от неговата самост и егоизъм, да го обърне към истински живот в Бога и да открие първоначалното му предназначение – да се обожни.

Космос (κόσμος, гр.) означава ред, украса, тази част от тварното бипие, която е безкрайно украсена и подредена, подобаваща на Него и делата на Неговите ръце. Това е Божият ред, в който човекът съзерцава красотата на творението, моли се с думите на Псалмопевеца и се възхищава на делата на Бога². Тази красота свидетелства Божията благодат в света като причина за неговото начало и създаване, прави го познаваемо за човека, открива Божията воля за него и истината за Логоса, че Той е, „чрез Когото всичко е станало“⁴.

Отношението към творението като онтологично общение между Бога и човека

Любовта на човека към творението е свързана с живота по Божилите заповеди, с онтологичното общение между Бога и човека в нетварните енергии. Човекът получава заповед да пази света, сътворен от тези ръце, които са създали и самия него: „Твоите ръце ме сътвориха и устройиха; вразуми ме, и ще се науча на Твоите заповеди“ (Пс. 118:73). Всичко това е „твърде добро“ (Бит. 1:31), за да не полага човекът грижа за него. Свещеното Писание свидетелства, че ние носим свещена отповорност не само пред себе си, но и пред бъдещите поколения в своята грижа за творението, което страда без вина заради прародителския грях⁵. Поради това светите отци и учители на Църквата, както и православните богослови, разсъждават върху творението като част от Божие домостроителство за спасението на човека; като творение, чийто живот не свършва със смъртта, защото също като човека, то е изкупено от греха и очаква преображение: „Грехът на човека написана е сложил претъпка на творението да постигне своята богопоставена цел, но той не е в състояние да обезсили Божия замисъл за него и да унищожи безостатъчно дадените му при сътворяването положителни свойства. По силата на безопределената Си любов Бог поставил в действие предвечния Си план за домостроителството на човешкото спасение. В него е предвидено освобождение и прославяне не само

на синовете Божии – хората, но и на всички създания, които са свързани в своето бипие, съществуване и осъществяване със съдбата на човека. Както чрез падението на човека те са се покорили на предизвиканието от неговия грях – суета и тление, така и чрез неговото изкупление и прославяне те ще се освободят от робството на суетата и тлението. Свещеното Писание изрично свидетелства, че възлюбеният се Бог Слово е Спасител не само на човешкия род, а и на целия свят – *σολῆτροῦ τοῦ κόσμου* (Иоан 4:42; 1 Иоан 4:14). Той е изпратен в света – *κόσμος* (Иоан 3:17; ср. 10:36; 17:18; 1 Иоан 4:9), понеже Бог обикна света – *κόσμος* (Иоан 3:16)⁶.

Детайл от мозайката „Агнец Божий“ (ок. 547 г.) в базиликата Сан Витале, Равена, Италия. © Volodymyr Vlasenko

Бог се разтвпя за падналия човек и цялото творение. Така пред човека се открива възможността да стане свещеник и да служи в света като в храм, на който да принесе цялото творение като дар на Бога, получен в Литургията⁷. Човекът стои в центъра на сътворения Божии свят и едновременно го приема от Бога и го принася в дар на Бога с благодарност за своето служение. Човекът в света намира своето място и предназначение – да служи с Литургията на благодарението в свят, сътворен като „материя“, от материал за всеобща евхаристия, да бъде – по думите на о. Шмеман – „свещеник на това космическо тайнство“⁸. В тази дълбочина на всеобщото тайнство човекът може да вникне и оцени съвременните екологични проблеми, които застрашават неговата вразка с Твореца – в един предпологаем свят, за който не полага грижа, той няма да може да изпълни своето предназначение – да служи на Бога и да му принася дара на благодарението. Така любовта към Твореца е любов и към делата на Неговите ръце.

Творението в иконографията

Благодатността на това служение и мястото на творението в човешкия живот най-добре се изразява визуално в иконографията. Животинският и растителният свят присъстват в различни иконографски сцени и сюжети – особено в стенописите на храмовете. Пресъздаването на красотата на Божилите дела в тварния свят се предава с техниката на иконописата – изсветляването на флоралните мотиви и фигуриите на животните в иконите, т.е. техниката на разписването, е еднаква както за телесните части и одеждите на светците, така и за растителния и животинския свят. Иконата свидетелства отношението *човек-творение* и споделя есхатологичното очакване за „освобождението“ на творението от греха и негово преобразяване в бъдещия век.

Мястото на творението в спасението и личното участие на човека в служението на Бога чрез служение в света, проличава особено от житийните разкази и сцените на светци с животни в православната иконография. Такива са житийните сцени от земния живот на светците или от чудотворни явления след земната им кончина. Св. Герасим, например, често се изобразява с неговия лъв, наричан Йордан, а св. Серафим Саровски – с мечката Миша. При светците-воини животните понякога

присъстват като илюстрация на определен статут в обществото или като случка от живота на светеца. Светците Сергий и Вах се изобразяват на кон заради статута им на служещи в армията⁹, такива светци воители и мъченици са св. Георги, св. Димитър, мъчениците Теодор Тирон и Теодор Стратилат, св. Мина.

Христос се изобразява с агне на плещите Си като Добрия пастир, Който търси изгубената овца: „Аз съм добрият пастир; и познавам Моите Си, и Моите Ме познават“ (Иоан 10:14), а също и като Лоза: „Аз съм истинската лоза, а Мойят Отец е лозарят“ (Иоан 15:1).

Евхаристийният образ на творението

В миналото често Христос по време на гоненията е изобразяван чрез символите на рибата и агнето. Рибата символизира водната стихия в езическия свят, а в християнството става символ на кръщение и евхаристията. Старозаветното пасхално агне пък е предобразили „образ“ на Христос, макар тези старозаветни предобрази да са били, както учи св. Павел, просто „сянка на бъдещите блага, а не самият образ на нещата“ (Евр. 10:1). Христос във видна агне Божият Агнец, който отнема преховете на света (Иоан 1:29), но Той направи това, като стана човек. Тук творението е използвано в старозаветното време като предобраз на идващото на света Слово, т.е. да предобрази пътят към човешкото спасение. По-късно, след възкресението и възнесението на Христос, разбират Неговото изключително смирение да стане Агнец, „заведен на клане“ (Ис. 53:7)¹⁰ и го изобразяваме като човек в път, възприета от рождението Му – Неговия живот, страдания, възкресение и възнесение.

Светът като църква

Тварният, сепивен свят е Църква. Светата Божия Църква е образ на съставения от видими и невидими същности свят, пише преп. Максим Изповедник, който в двете свои часи – олтар и кораб – остава една и съща – една по ипостас, неделима на частите поради различията им, като ги освобождава „от различията по названиее чрез въздигането към нейното единство, показва ги като тъждество помежду им“¹¹. По подобие на Църквата, целият сътворен от Бога свят се разделя на „умовъзприемаем“ и „сепивен“ (телесен), съставен от много видове. Умовъзприемаемият свят, който съществува като неръкотворна Църква от разумни и безтелесни същности, служи като олтар и се открива чрез ръкотворната църква, която е кораб, определен за сепивните тварни същества¹². Така „светът е Църква, тъй като неговото небе е подобно на олтара, а украсяването и редът на земята – на кораба“¹³. Следователно цялата „околна среда“, в която живеем и за която сме призвани да се грижим и да я пазим, е Църква, в която се спасяваме и в която всички части са съединени в единство. Затова и човекът е призван не да господарува над творението със съзнание за превъзходство, а да го пази и да се грижи за него, като служи на Бога, неговия Създател. „Пазим го и се ползваме от него. Това е тъкуванието, което православно духовно и литургично дават на заповедта в Свещеното писание: „да обработва и пази земята“ (Бит. 2:15), една заповед, която може прекрасно да бъде преведена като „служим и пазим земята“ и постъпваме като „верни и благоразумни домакини“ на нашия свят (Лука 12:42) и като „добри разпоредници на многообразната Божия благодат“ (1 Петр. 4:10)¹⁴.

Това служение човекът извършва с благодарност, любов и синовно отношение към своя Създател, а ако извърши грях към творението, той трябва да се покае за него. Патриарх Вартоломей смята, че екологичните проблеми са онтологични, защото изискват цялостна вътрешна промяна на човека заради греха му към тварния свят. Според него грехът не бива да се разглежда само като разкъсване на личните отношения между хората и Бога – понятието за грях трябва да се преосмисли и разшири, за да се осъзнае от човека необходимостта от защита на божественото творение¹⁵. Така е възможно човекът да се покае за начина, по който гледа на света и природата, за да спре да се отнася зле с цялото творение и да започне да решава адекватно екологичните проблеми и кризи.

Един важен извод в тази връзка е фактът, че нашият свят не принадлежи само на нас – ние не господаруваме, а служим на Бога в него и заедно с него като една Църква – това предполага грижата на човека за творението като за негов дом и наследство за бъдещите поколения в екологичен аспект¹⁶.

Но това е земната, материална страна на този въпрос. Според православно богословие една от задачите на Църквата е обожествяването (θεϊσμός) на сътворения свят – извършеното чрез боговъплъщението освещаване и обожествяване на човека се простира в определена форма и степен върху цялото творение. Бог включва не само човека, но и целия тварен свят в домостроителството на спасението, а в деня на Божие пришествие, Христос „ще включи в своята пълнота всичко: човек и творение, но в преобразен и обно-

вен вид, който да съответства на Неговото величие като Господ на Славата¹⁷. Можем да се надяваме, че нашите любими същества от тварния свят ще бъдат обновени и преобразени заедно с нас, аконие сме били не само господари, но и свещеници в това творение, в тази Църква солтар на небото и кораб на земята.

Централно събитие в човешката история обаче остава събитието на Кръста, изобразяван като център на света, в който е съсредоточен смисълът на всичко съществуващо – небото и земята, животът, смъртта – с надеждата за бъдещия век. Ранните мозайки от IV век в базиликата „Сан Витале“ в Равена разкриват удивителна картина – Христос като Агнец Божий във венци, прикрепян от ангели, в центъра на пишна картина от зеленина и красиви цветя. По-късно, през XII век Кръстът ще се издигне в римската базилика „Сан Клементе“ в своето кротко величие отново сред избилите от красотата на растителния и животински свят. Агнецът като старозаветен предобраз на Христос ще отгъсти място на събитието на Кръста в радостта на *новото творение* – обновеният в Христа човек. Христовият кръст е изобразен като Дървото на живота в Едем, а в подножието му елени – символ на човешката душа, жадуваща за Бога, – които пият Жива вода; сред лозите, изобразяващи Църквата. За нея еп. Ипнатий Мидич казва, че Църквата е новият, божествен начин на съществуване на природата и по свидетелството на св. опти Бог сътворява света, за да съществува той вечно и по подобие на Бога¹⁸. Този свят, това творение, създадено от нищо (*ex nihilo*) по Неговата Премъдрост и желание, трябва да бъде обичано и пазено, не само защото е акт на Божията творческа сила, но и защото не е създадено, за да умре. Бог дава възможност на природата чрез свободата на човека да преодолее смъртността, „като съществува и живее по начина, по който Бог съществува, т.е. в общението на свободата, на любовта с Бога, с другите хора и с природата“¹⁹. В човешката свободна воля за запазването на това общение е ключът към нашето спасение и животът в бъдещия век.

презвитера Ренета Трифонова

¹ Вселенски патриарх Вартоломей. „Срещи с тайнството. Съвременен поглед към Православие“. Русенска св. митрополия, 2023, с. 109-110.

² Лоски, В. „Очерк върху мистическото богословие на Източната църква“. София, Омфор, 2005, с. 89.

³ „Добро е да славим Господа и да възпяваме Твоего име, Всевишни, да разгласим сутрин Твоята милост, и Твоята истина – нощем, на десетострулно свирало и на псалтир, с песен и дусла. Защото ти ме развесели, Господи, с Твоите творения; възхищавам се от делата на Твоите творения. Колко велики са делата Ти, Господи! Дивно дълбоки са Твоите помисли!“ (Пс. 91:1-6).

⁴ Лоски, В. Цит. съч., с. 97.

⁵ „А и тварите с нетърпение ожидат прославането на синовете Божии, защото тварите се покорили на съзателя не доброволно, а по волята на Онкозва, Който ги покори, с надежда, че и самите твари ще бъдат освободени от робството на тлеността при славното освобождение на синовете Божии. Защото знаем, че всички твари заедно стенат и се мъчат досега, и не само те, но и ние сами, които имаме началниците на Духа, и ние сами стенем в себе си, очаквайки освобождение – изкупване на нашето тяло“ (1 Римл. 8:19-23).

⁶ Панчовски, И. „Отношение на изкуплението към творението“. – В: Блог на Драган Бачев (<https://dragandachev.com/2013/03/24/отношение-на-изкуплението-към-творен/>).

⁷ Левити, И. „Беседи за Литургията“. Велико Търново, Синтазма, 2015, с. 44.

⁸ Шмеман, А. „За живота на света“. София, Омфор, 2013, с. 46.

⁹ Вж. *Animals in Orthodox Icons*, – B. Saint Edward Brotherhood (<https://orthodoxbrotherhood.blogspot.com/2017/10/animals-in-orthodox-icons.html>).

¹⁰ „Той бе измъчван, но страдание доброволно и уста Си не отваряше; като овца биде Той заведен на клане, и както агне пред стилачите си е безмисно, така и Той не отваряше уста Си“ (Ис. 53:7).

¹¹ Максим Изповедник. „Мистагогия“. – В: Сватоотеческо наследство. Изборник, София, Омфор, 2001, с. 160.

¹² Пак там, с. 160.

¹³ Пак там, с. 161.

¹⁴ Вселенски патриарх Вартоломей. „Срещи с тайнството...“, с. 115.

¹⁵ Пак там, с. 131.

¹⁶ Οικολογία (гр.) – екология, идея от οίκος – къща, дом и λογία – изследване, изучаване.

¹⁷ Панчовски, И. Цит. съч.

¹⁸ Мидич, И. „Църквата като нов начин на съществуване на човека и творението (над морала и институцията)“. – В: Живо Предание. „Църквата е новият, божествен начин на съществуване на природата. Това е така, защото тя има за основа преди всичко отношенията на личности, т.е. на човека, а чрез него – и на природата, с Бога и другия човек. В този контекст опитите казват, че Църквата е целта, заради която Бог е сътворил света. С други думи Бог сътворява света, за да съществува той вечно и по подобие на Бога и на божествения начин на съществуване – като общност на личности, имаща за основа общението на свободата, на любовта между хората. С тази цел Бог в края на сътворението сътворява човека свободен, по Свои образ и подобие, като битие на общението“.

БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА И КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ – ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ, ОФИЦИАЛНИ ПОЗИЦИИ И ДОБРИ ЦЪРКОВНО-СОЦИАЛНИ ПРАКТИКИ¹

В европейските страни, където православието исторически играе повече или по-малко важна роля в живота и културата на тези народи, поместните църкви трябва да бъдат готови да се справят своевременно с климатичната криза и най-новите решения и дейности по отношение на богословието и пастирската грижа. Православната църква в лицето на Вселенската патриаршия отдавна се ангажира с организирането и участието в такива конференции. На 21 октомври 2021 г. в Изследователския център на Академията за богословски изследвания във Волос в сътрудничество с WWF (Световен фонд за природата – World Wide Fund) в Гърция организира международна онлайн конференция на тема: „Добрите практики на Православната църква за справяне с климатичната криза, с оглед на UNFCCC COP26“. Тя се състоя в годината, белязала големите пожари в Гърция, Турция и Италия, в които загинаха много хора. Вселенският патриарх Вартоломей, наричан още „зеленият патриарх“, предприе редица действия, в които се включи и папа Франциск със своя енциклика. Конференцията, в която участва и православен богослов от Богословския факултет в СУ „Св. Климент Охридски“ доц. д-р Костадин Нушев, се фокусира върху представянето и прилагането на добри практики, които вече се провеждат в православните църкви по света (с особен акцент върху Балканите) и които се отнасят до конкретни действия в енории и манастири и решения на поместните църкви, насочени към повишаване на обществената осведоменост и справяне с последиците от климатичната криза².

През последните няколко десетилетия въпросите за климатичните промени и екологичната криза присъстват в богословските изследвания, религиозното образование и официалните църковни позиции на Българската православна църква (БПЦ) във връзка с редица социални и етически проблеми като чистотата на въздуха в градовете, опазването на горите, водите и почвите и необходимостта от християнско и екологично образование на децата и младежите в съвременното българско училище и в контекста на европейското образователно пространство и общество.

Понастоящем въпросите за климатичните промени и екологичните проблеми в българското общество, които се свързват с екологичните ценности и екологичната етика, се коментират по-усилено във връзка с европейската политика за декарбонизация (намалване на вредните емисии в атмосферата) и необходимостта от реформиране на енергийната система на страната, включваща редуциране на дейността на въглищните електроцентрали, които замърсяват въздуха в големите градове и оказват негативно влияние върху околната среда.

Богословие и религиозно образование – екологични теми и проблеми на околната среда в училищните и академичните програми за обучение

Българската православна църква разглежда въпросите на екологията във връзка с религиозното образование и нравственото възпитание на децата и младежите в съвременната образователна система и необходимостта в нашето училище подрастващите да бъдат възпитавани едновременно в християнски ценности и православен дух, но и да придобият необходимото екологично съзнание за отговорност към творението. През последните години Министерството на образованието и науката одобри въпросите, свързани с християнската етика и екологичните ценности, в учебната програма по религия за общообразователната подготовка, които се разглеждат през призмата на православното християнско морално учение. Това са темите за любовта и отговорността на човека към природата като Божие творение и грижата на децата и юношите за чистотата на водата, горите, почвата и въздуха. Такива уроци по екология и етика вече

се съдържат в учебната програма на учебниците по религия и християнска етика за учениците от 7 и 12 клас на българското училище.

За студентите по богословие в нашия Богословски факултет на Софийския университет учебните програми по Християнска етика, Основи на социалното учение на Православната църква и Основи на християнската биоетика съдържат важни теми и въпроси, свързани с екологичната етика и отношението на Църквата към съвременните екологични проблеми. Студентите подготвят и магистърски тези, посветени на отношението на Православната църква и християнската етика към съвременните проблеми на екологичната етика и християнската биоетика, за християнските етични принципи на грижата за околната среда, служението на Църквата и ролята на човека като стопанин на творението според Божия творчески и промислителен план и Православното нравствено богословие.

Екологични инициативи, предприети от енории, епархии, свързани с Църквата организации или институции

Екологичните инициативи на православните институции – епархии, енории, манастири и учебни заведения, са свързани с екологичното възпитание на вярващите християни, грижата за горите и горските територии на големите манастири и екологичните норми и стандарти при стопанисване на земеделски терени и стопанства, както и екологичните култури, които се развиват върху църковни земеделски земи.

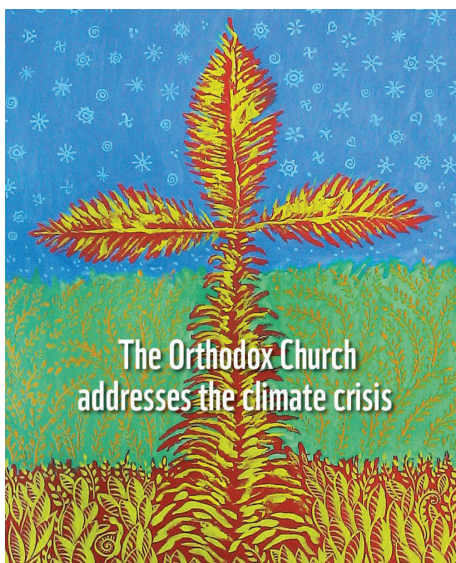
Грижата за горите и земеделските земи през последните години е свързана с процеса на реституция на собствеността на БПЦ от държавата и това се случва например в Рилския манастир, чрез формирането на специални природни резервати за опазване на горите и развитието на екологични земеделски терени на други манастири, поземлената собственост и горските фондове, които са църковни.

Що се отнася до грижата за околната среда и екологичните инициативи на Църквата, могат да се споменат някои инициативи, които са свързани с опазването на чистотата на въздуха, водата и почвата и със стремежа да се намалят вредните емисии в атмосферата чрез използването на екологично чиста енергия, соларни паркове и инсталации за възобновяеми източници на енергия като слънчеви панели и вятърни турбини, които се изграждат в някои манастири и енории.

Официални църковни позиции и пастирски послания, които се занимават с различните екологични проблеми и климатичната криза

Много православни енории и манастири, както и някои митрополити на БПЦ през последните години подкрепиха националната гражданска кампания „Да изчистим България за един ден“, която се провежда всяка година чрез граждански организации и медии и има за цел да включи всички българи в почистването на горите, реките и плажовете на България.

Екологичните въпроси в официалните документи на БПЦ присъстват във връзка с въпросите на религиозното образование, социалните въпроси и въпросите на съвременната биоетика. Например по повод обсъждането на законодателството за ГМО културите в българското земеделие БПЦ в лицето на Пловдивската епархия, която има

Плакатът за конференцията

¹Associate Professor Kostadin Nushev, PhD. Environmental education, official positions and good practices related to the climate crisis in the context of the Bulgarian Orthodox Church. – Доклад на International Conference on: „The good practices of the Orthodox Church addressing the climate crisis, in view of the UNFCCC COP26“, Академия за богословски изследвания в гр. Волос, Гърция (21.10.2021).

²Вж. <https://academia.org/en/news-announcements/press/913-unfccc-cop26-2>

големи земеделски площи върху църковни земи, изрази загриженост относно допускането на такива биотехнологични култури в земеделието. Съществува официално решение на Пловдивския митрополит за забрана на използването на ГМО култури върху земеделски земи, които се намират върху църковни терени на територията на цялата епархия.

Екологичната криза в съвременния свят е криза на съвременната цивилизация и обхваща човечеството като цяло. Тя засяга живота на най-развитите страни и континенти, които променят своята политика, както и условията на живот на по-бедните страни и континенти. Топенето на ледниците и повишаването на нивото на океаните са причина за различни природни бедствия, бури и урагани, които връхлитат неконтролируемо и разрушават градове и пристанища във всички страни и континенти. Съвременната екологична криза поставя под въпрос много ценности и принципи на днешната цивилизация.

Екологично отношение на отговорност към проблемите, свързани с климатичните промени в контекста на съвременното мисионерско служение на Църквата

Библейският светоглед и християнското разбиране за отговорността на човека за творението (Бит. 1:1-31) са свързани с разбирането на ролята на първосъздадения човек и на първите хора за опазването на Божието творение и творческото им предназначение в тяхното благословено от Бога и благодатно първоначално състояние в Едемската градина. В това блажено състояние на човека преди грехопадението той има призванието като стопанин на творението да опазва райската градина, да се грижи за заобикалящия го свят, да го обработва и да го пази. Преди отдалечаването на хората от Бога и нарушаването на хармонията на човека с природата не съществува враждебност и страх от природата – нито враждебност на природните стихии, нито страх за прехраната като недостиг на природни ресурси и липса на материални блага от природата, които са заплаха за живота на човека. Човекът живее в хармония с Бога и природната среда, обработва земята и е изпълнен с естествена благодарност и благоговение към Бога за всички земни блага, които получава.

В молитвения живот на Православната църква откри-

ваме именно тази изначална и естествена благодарност на човека към Бога. Това е евхаристийното и литургичното отношение на човека към земния свят и природата, които са били получени от Бога като дар за човешкия живот и се връщат отново в молитва на благодарност и преклонение пред Бога. Като се молим на Бога за всички блага, които получаваме в земния си живот, ние се издигаме духовно в благодарност към Твореца и запазваме естественото си отношение към природата и материалните блага.

В това „литургично“, молитвено и благодарствено отношение на Църквата към природата, в което се разкрива съзнанието за отговорността на човека за света, поверен му от Бога, откриваме духовното съдържание на християнското отношение към Божието творение. То ни предпазва от грубото материалистично отношение към земните блага и ни води към християнска духовна култура и екологична етика, които почитат материалния свят, без да го обезценяват или да го разглеждат само като средство за облагодетелстване на човека, независимо от неговата отговорност пред Бога.

доц. д-р Костадин Нушев

Литература

1. Kostadin Nushev, Valentin Kozhuharov. *Religious Education at Schools in Bulgaria. Part 5: Southeastern Europe. Wiener Forum fur Theologie und Religionswissenschaft. Band 10,5. Vienna University Press, Vandenhoeck&Ruprecht Verlage, 2020, p.p. 95-121.*
2. Костадин Нушев. *Християнският отговор на кризата като духовно изпитание на вярата – решения и пастирски подходи според възприетите позиции на Българската православна църква.* – В: Български форум за междурелигиозен диалог и сътрудничество. *Религии в пандемичен свят: предизвикателства и възможности.* С., 2021, с.17-33.
3. Костадин Нушев. *Свещеният характер на човешкия живот в християнското нравствено учение и съвременната биомедицинска етика.* – В: Сб. *Традиционни религиозни светогледи и ценностите на XXI век.* С., БАН, 2017, с. 260-271.
4. Костадин Нушев. *Отговорността на човека за творението и основните нравствени принципи на християнската биоетика.* – В: Сб. *Хуманизъм, наука, религия: взаимоотношенията Бог-човек-околна среда.* БАН, С., 2016, с. 30-38.
5. Kostadin Nushev. *Christliche Sozialethik und Sociallehre der Kirche. Grundprinzipien und Orthodoxe Perspektiven.* – In: *Die Gesellschaftliche Rolle der Kirche (Prof. Bozhidar Andonov, Prof. Peter Schallenberg).* Konrad Adenauer Stiftung, Sofia, 2016, S.14-22.

ЕКОЛОГИЯТА И СЪРЦЕТО НА ЧОВЕКА

„Защото знаем, че всички твари заедно стенат и се мъчат досега.“ (Римл. 8:22)

Човекът е бил жесток господар и настойник на земята. В ръцете му този безценен ресурс се е превърнал в оръжие за масово поразяване, власт и сила. Капитал, който владеят малцина.

Дали сме забравили обаче, че всичко, което Бог е създал е живо и свързано в единна система. Консуматорският дух обзел обществото, ни лишава от красотата и замисъла на цялото творение, където всичко е взаимосвързано. И не човекът стои на върха на системата, а Онзи, който го е поставил да се грижи за нея. Ние не сме най-силният вид, който живее на тази планета, вероятно не сме и най-умните, защото използваме доста малък процент от капацитета на мозъка си. Не сме най-бързите, или големите и все пак покоряваме небето, морето и космоса дори. Защо? Защото на нас Бог е дал да владеем над земята като нейни настойници. И ако планетата ни днес е застрашена и много видове изчезват, то е защото ние сме забравили кои сме. И кой стои над нас. Творението

страда поради нашите прегрешения, които водят до безхаберие, егоизъм и алчност. Отдалечили сме се от Създателя си, изгубили сме голямата картина и собственото ни предназначение. Сега се опитваме да решим проблема отвън. С програми и временни кампании за превенция, но нашата планета страда. И за съжаление ние дори не разбираме, че докато има хора, на които не им пука и си изхвърлят боклука, където им падне. Проблемът остава. Чистим чашата отвън, но отвътре тя си остава пълна с ненавист, завист, алчност, омраза, безразличие. Човешкото сърце трябва да бъде почистено, за да вижда ясно. „Както и ни избра чрез Него, преди да се свят създаде, за да бъдем свети и непорочни пред Него с любов.“ (Еф. 1:4)

Оттам произтичат добрите и праведни дела, от сърцето, което е очистено в Христа. Коего не търси само своето си, но доброто за всички, което почита божественния дар на света, в който живеем. Един красив и мъдро устроен свят, в който всеки заема своето място с достойнство и чувство на дълг.

Лилия Даскалова

храм „Св. вмчк Георги“

9650 Каварна, ул. „Г. С. Раковски“ 2, тел.: 0570 82584

Основател на енорийския бюлетин: **о. Василий Яков**
Идея за възстановяване на изданието, съставител и издател:
Атанас Димитров – АтаДим, редактор: д-р Ивана Радонова,
предпечатна подготовка: Бисер Стоянов
ISSN 2535 – 0455

Екипът на „Вяра и Дело“ търси съмишленици и подкрепа! Всеки желаещ може да помогне по най-удачния за него начин: писане на статии, репортажи, пътеписи, преводи, разпространение на бюлетина и др. За нас ще е радост присъединяването на всеки от вас! Ще се радваме и да споделяме своите умения и заедно да придобиваме нови. Всяка помощ е добре дошла, а всеки помощник – част от богатата съкровищница на сърцата.

За повече информация – dompro@abv.bg, 088 9289387.

Може да четете напълно безплатно броевете на „Вяра и Дело“ в интернет – https://hristianstvo.bg/?page_id=3307